

Openingswoord Gerdi Verbeet

Opening van de Vrijheidscolleges 2018

TivoliVredenburg, Utrecht, 27 maart 2018

Dames en heren,

Vandaag staat het eerste Vrijheidscolleges op het programma. Het eerste college in een reeks van 41 colleges die tot en met 5 mei door heel Nederland georganiseerd worden in nauwe samenwerking met de Bevrijdingsfestivals en het Nationaal Comité 4 en 5 mei. In 2013 begonnen als klein initiatief om rond de Bevrijdingsfestivals meer aandacht te besteden aan de meer inhoudelijke aspecten van 5 mei – naast de feestelijke kant ervan, die ook heel belangrijk is, want vrijheid moet je vieren – zijn de Vrijheidscolleges inmiddels door heel het land uitgegroeid tot een vaste en belangrijke waarde in de aanloop naar 5 mei. Zelf heb ik in 2015 aan de vrijheidscolleges meegedaan. Dat was heel bijzonder.

Ook dit jaar doet er weer een divers en breed palet aan sprekers mee. Van Fresku tot Afshin Ellian en van Femke Halsema tot Jan Terlouw. Zij gaan de komende weken vanuit diverse invalshoeken aan de slag met thema's die aansluiten op de door Franklin D. Roosevelt geformuleerde Four Freedoms: Vrijheid van Meningsuiting, Vrijheid van Religie, Vrijwaring van Angst en Vrijwaring van Gebrek. Vrijheden die de naoorlogse wereldorde hebben vormgegeven.

Het gedachtengoed van president Roosevelt, en dat van zijn vrouw Eleanor – dat wil ik hier toch even benadrukken – stond aan de wieg van de wereldorde die na de Tweede Wereldoorlog ontstond.

Van de Verenigde Naties tot de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. De vier vrijheden dienden daarbij als tegenpool van de ideeën van de totalitaire regimes die de wereld tijdens en voorafgaand aan de Tweede Wereldoorlog teisterden.

De vier vrijheden houden ons voor hoe we met elkaar om moeten gaan, dat we gelijkwaardig zijn en dat we respect en betrokkenheid moeten tonen voor elkaar. Vrijheden die de laatste tijd helaas niet meer onaantastbaar zijn, zelfs onder druk zijn komen te staan. Juist daarom is het belangrijk dat de Vrijheidscolleges opkomen voor de vier vrijheden, zodat wij ons er steeds weer opnieuw door kunnen laten inspireren bij het vormgeven van het land dat we willen zijn.

Het land dat we willen zijn. Dat is waar Femke Halsema ons vanavond mee naartoe neemt. Zij gaat op zoek naar wat ons bindt, naar wat voor land we in de toekomst willen zijn, naar wie “ons” eigenlijk is.

Femke een beetje kennende – en ik ken haar hoor, we hebben samen toch heel wat uurtjes doorgebracht daar in die kamer - zal ze dat vol flair, wijsheid en vooral met humor doen.

Dat is belangrijk, want het mag ook best wel een beetje leuk zijn die vrijheid.

Die zoektocht naar wat ons bindt - waar Femke jullie straks in zal meenemen - is voor mij persoonlijk en als voorzitter van het Nationaal Comité 4 en 5 mei essentieel. Het comité stimuleert dan ook de dialoog tussen heel verschillende groepen mensen over vraagstukken van

oorlog en vrede, de Tweede Wereldoorlog in het bijzonder, over het belang van onze democratie en de rechtstaat, over vrijheid.

Mijn grote wens is dat de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog voor verbinding zorgt tussen oude en nieuwe Nederlanders. Dat we voorkomen dat we gaan spreken over onze oorlog – en geen boodschap hebben aan de oorlogen waar anderen onder lijden of geleden hebben. Dat we geen boodschap meer hebben aan verhalen uit de mond van vluchtelingen die trauma's hebben van bombardementen en van de vlucht die ze hebben meegemaakt. Juist vluchtelingen zullen begrip hebben voor het verdriet dat de nabestaanden van slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog nog steeds met zich meedragen. En ze zullen respect hebben voor de mensen die hun leven hebben verloren omdat zij in opstand kwamen tegen de bezetters, de onderdrukkers.

Het verdriet om verloren, vermoorde familieleden is universeel en zou ons toch moeten aansporen om een arm om de schouder van de achterblijvers te leggen. Dat geldt ook voor onze militairen die zich dag in dag uit, overal ter wereld, inzetten voor vrede en veiligheid. Zij weten wat de mensen ter plaatse beleven, zij weten wat het is om een oorlog te voeren en mee te maken.

Ik vind dat we met elkaar - oude en nieuwe Nederlanders, hoogopgeleiden en lager opgeleiden, stedelingen en dorpingen, militairen en burgers – al die ervaringen moeten uitwisselen, elkaar troosten en er samen lering uit trekken. Daarom zou het geweldig zijn als het nieuwe kabinet instemt met ons verlangen om van 5 mei nu eindelijk

eens een echte vrije dag te maken, gewijd aan de dialoog, aan de schoonheid van verdraagzaamheid, het compromis, de vrijheid. Dat we op 5 mei verhalen delen met elkaar over vrijheid. Dat we erbij stilstaan dat die vrijheid kwetsbaar is en niet vanzelfsprekend. Dat we stilstaan bij het belang van een goed functionerende vrije, democratische, rechtsstaat. Voor mensen die in het land waar ze vandaan komen geen democratie kennen – en die het misschien helemaal geen handige regeringsvorm vinden. En voor al die mensen die zeggen dat ze het vertrouwen in onze democratie allang verloren zijn en dat politici allemaal zakkenvullers zijn. Ik wil naar hen luisteren. Maar dan moeten ze ook bereid zijn te luisteren naar wie zegt, dat we enorm trots mogen zijn op onze democratie.

Luisteren, zelf ook even stil zijn. Zoals tijdens die indrukwekkende twee minuten stilte die we ieder jaar op 4 mei met elkaar beleven. Hier in Utrecht op het Domplein, op de Waalsdorpervlakte, op de Dam in Amsterdam, op al die plekken in Nederland. Tijdens die twee minuten voel ik mij het meest verbonden met al die andere mensen die dan net als ik de twee minuten stilte in acht nemen. En dat geldt niet voor mij alleen. Uit het jaarlijkse vrijheidsonderzoek van het Nationaal Comité blijkt dat acht op de tien Nederlanders zich tijdens de Dodenherdenking op 4 mei en op Bevrijdingsdag op 5 mei het sterkst met elkaar verbonden voelen. Dat moeten wij koesteren.

Femke, je had geen betere plek kunnen vinden voor het verbindende verhaal dat je vanavond gaat houden.

Ik wens u allen een inspirerende, fijne en uiteraard een optimistische en vrolijke avond toe.